

Lokal utbildningsplan för fritidsledar- utbildningen vid Västerås folkhögskola

80 veckor

Gäller för läsåret 2024 - 2025

Innehåll

Lokal utbildningsplan.....	2
Utbildningens syfte	2
Pedagogiska utgångspunkter	3
Examination och utbildningsbevis	3
Studeranderätt	5
Studerandeflytande och påverkansmöjligheter för arbetsgivare och intressenter inom yrkesområdet	5
Utbildningens innehåll	7
1. Människans växande och livsvillkor, motsvarande 10 veckor.....	7
2. Samhälle, fritidskultur och fritidsarbete, motsvarande 10 veckor.....	9
3. Pedagogik och ledarskapsutveckling, motsvarande 10 veckor	11
4. Fritidsarbetets metodik, motsvarande 16 veckor	13
5. Fritiden som forskningsfält, motsvarande 10 veckor	15
6. Pedagogisk professionell utveckling, motsvarande 14 veckor	17
7. Stadsdelsarbete, delaktighet och lokal organisering, motsvarande 10 veckor	19
Litteratur.....	22

Lokal utbildningsplan

Fritidsledarutbildningen är en eftergymnasial yrkesutbildning förlagd till folkhögskola. Utbildningen omfattar studier motsvarande minst 80 veckor på heltid. Det finns en *Gemensam utbildningsplan för fritidsledarutbildning i Sverige* framtagen av Fritidsledarskolorna som är en samarbetsorganisation för folkhögskolor med fritidsledarutbildning i Sverige. Utifrån den *gemensamma utbildningsplanen* sammanställer varje enskild folkhögskola en *lokal utbildningsplan*.

Föreliggande dokument är den lokala utbildningsplanen för fritidsledarutbildningen vid Västerås folkhögskola. Utbildningen är förlagd till Folkhögskolan på Bäckby som är en filial till Västerås folkhögskola.

Utbildningens syfte

Utbildningen syftar till att utbilda fritidsledare för praktiskt pedagogiskt arbete inom ideell, offentlig och privat sektor. Arbetet handlar om att kunna initiera, analysera, leda och utveckla verksamheter utifrån individens och samhällets behov.

I utbildningen motiveras deltagarna att själva söka kunskaper och kritiskt granska dessa, och dra egna slutsatser. Utbildningen ska också skapa möjligheter till och intresse för fortsatta studier och forskning.

Mål

För fritidsledarexamen ska deltagaren visa sådan kunskap och färdighet som krävs för att självständigt arbeta inom områden där människors fria tid betonas.

Deltagaren kan arbeta utifrån FNs deklARATION om de mänskliga rättigheterna och har en god inblick i hur FNs barnkonvention fungerar.

Kunskaper

Med kunskap avses här teoretiska fakta, sådant vi kan läsa oss till eller lära oss på en kurs. Efter avslutad utbildning visar deltagaren goda kunskaper kring fritiden som arbets- och forskningsfält. Deltagaren är väl förtrogen med de processer som ingår i fritidsledarens dagliga arbete med att möta människor och att arbeta för att få dem att växa och utvecklas. Det salutogena ledarskapet utgör en grund för fritidsledarens folkbildande arbete. Fritidsledaren visar kännedom om närliggande arbetsfält och kan avgöra vad som ligger inom det egna fältet och vad som tillhör andra fält.

Färdigheter

Med färdigheter avses här att kunna utföra något praktiskt i en verklig situation. Examinerade fritidsledare har en god organisationsförmåga vilket innebär att kunna planera, utföra, utvärdera och vidareutveckla givna uppdrag. Fritidsledaren

identifierar behov hos målgruppen samt visar förmåga att anpassa sin verksamhet efter målgrupp. Fritidsledaren kan kommunicera på ytterligare minst ett språk utöver svenska.

Kompetenser

Med kompetens avses här förmågan och viljan att utföra en uppgift genom att tillämpa kunskaper och färdigheter. Först behövs rätt kunskap för att sedan, efter övning, få en färdighet. Det är när kunskap och färdighet tillämpas som kompetens uppstår. Examinerade fritidsledare agerar som en positiv förebild och kan självständigt utföra arbetsuppgifter inom yrkesområdet. Fritidsledare känner till sitt behov av fortbildning och kan arbeta med sin egen professionella utveckling samt inhämtande av kunskaper som behövs i arbetet. I arbetet är fritidsledaren väl förtrogen med närliggande yrkesområden och känner till när dessa bör ta över arbetet. En examinerad fritidsledare samverkar med deltagarna i sin målgrupp och andra professioner på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

Pedagogiska utgångspunkter

Utbildningen är i sin helhet processinriktad och kräver kursdeltagarnas aktiva deltagande. Innehållet vilar dels på vetenskaplig grund, dels på erfarenheter och upplevelser. Vi arbetar processinriktat med individens och gruppens utveckling.

Västerås folkhögskola utgår ifrån att deltagarna tar ett aktivt ansvar för sin utbildning, både för lärarledd studietid och egen studietid.

Mentorskap

Varje deltagare har en mentor som är en av pedagogerna på utbildningen. Mentorns uppgift är att följa deltagarens utveckling och regelbundet stämna av hur det går och vid behov stödja och motivera deltagare. Mentorskapet är viktigt när det gäller att bedöma deltagarens samlade utveckling. Det faktum att alla pedagoger möter deltagarna i varierande undervisningssituationer stärker möjligheterna att bedöma deltagarnas individuella utveckling i förhållande till utbildningens mål, syfte och innehåll.

Examination och utbildningsbevis

Fritidsledarskolornas gemensamma utbildningsbevis utfärdas efter avslutad utbildning till alla deltagare som uppfyller kriterierna för funktionell kompetens, har fullgod närvaro och av skolan bedöms som lämpliga för fritidsledaryrket.

Studerande kan komplettera icke godkända delkurser inom en tvåårsperiod efter avslutad utbildning. Efter denna tid kan hela kursen eller delar av den få göras om.

Funktionell kompetens

För att bli godkänd på utbildningen behöver deltagarna uppfylla följande kompetenskriterier:

Yrkesteknisk kompetens, vilket innebär att genomföra utbildningens alla kursmoment. Dessa examineras genom inlämningsuppgifter, redovisningar och deltagande i obligatoriska moment. För att bli godkänd på en delkurs krävs att samtliga examinationsuppgifter som ingår i delkursen är godkända.

Social kompetens, vilket innebär en god förmåga att kunna samarbeta och samverka.

Strategisk kompetens, vilket innebär en god kännedom om Mänskliga rättigheter i allmänhet och Barnkonventionen i synnerhet samt en generell förståelse för styrdokumentets funktion.

Dessa kompetensbegrepp bildar tillsammans den *funktionella kompetensen*. I slutet av varje termin görs en progressionsuppföljning där deltagarens utveckling i förhållande till den funktionella kompetensen bedöms.

Om skolan bedömer att deltagaren under utbildningens gång inte kommer att kunna uppfylla kompetenskriterierna, på grund av oförmåga eller olämplighet, kan deltagaren komma att avskiljas från utbildningen. Detta sker då enligt särskilda rutiner, se Studerandehandboken.

Närvaro

Undervisningens upplägg och karaktär kräver full närvaro. För att bli godkänd på utbildningen krävs därför att deltagaren är närvarande under lektionstid.

Vid frånvaro är det deltagarens ansvar att uppdatera sig om det innehåll som avhandlats under den missade tiden. Vid 20% frånvaro från en enskild delkurs så behöver delkursen göras om i sin helhet. Skolan kan bevilja undantag i särskilda fall.

Alla moment från år 1 måste vara godkända för att deltagaren ska få påbörja år 2. Skolan kan bevilja undantag i särskilda fall.

Vid för hög frånvaro kan deltagaren komma att avskiljas från utbildningen. Detta sker då enligt särskilda rutiner, se Studerandehandboken.

Studenterätt

Skolans policys, regler och rutiner finns i Studerandehandboken på vår hemsida. Vid missförstånd eller oklarheter kan deltagare vända sig till mentor, pedagog eller skolledning för att diskutera. Om man inte är nöjd med skolans formella beslut ska de överklagas till rektor. Ärendet kan därefter i vissa fall gå vidare till skolans styrelse. Folkhögskolornas Studenterättsliga Råd (FSR) är nästa instans och information om vad som kan anmälas dit och hur man går till väga finns det länkar till i Studerandehandboken.

Studerandeflytande och påverkansmöjligheter för arbetsgivare och intressenter inom yrkesområdet

Ett fungerande umgänge och medinflytande från våra studerande är en viktig fråga. Avgörande är hur de studerandes engagemang uppmärksammas och uppmuntras och att deras synpunkter hörsammas. Följande forum och funktioner ska finnas på skolan:

- Mentorskap
- Klassråd
- Skolråd
- Deltagarskyddsombud

För att utbildningen ska utvecklas är det även viktigt att skolan för en dialog med verksamma inom yrkesfältet. Kontinuerliga möten med representanter för fritidsverksamhet i flera kommuner genomförs.

Det arbetsplatsförlagda lärandet och besöken på praktikplatserna är en viktig del av utvecklingsarbetet och de erfarenheter deltagarna tar med sig är viktiga att vi tar med oss i utvecklingsarbetet.

Detta samspel med de yrkesverksamma på olika nivåer är vitalt för utbildningens fortsatta utveckling.

Struktur för lokalt kvalitetsarbete

En grundförutsättning för en bra folkhögskoleverksamhet är öppenhet mot omvärlden där människors vardag, folkrörelsers utveckling, pedagogiska och vetenskapliga rön och samhällsförändringar är en viktig del. Västerås folkhögskola anser att den viktigaste kvalitetsfaktorn på en folkhögskola är att ständigt föra en öppen och konstruktiv men även självkritisk dialog. Att ständigt pröva om vi är på rätt väg är grundläggande i kvalitetsarbetet.

Vi vill medverka till att deltagarna får en altruistisk och empatisk förmåga i samspelet med andra människor. I sammanhanget är all personal viktig för deltagarens utveckling. Ett pedagogiskt arbete bygger på regelbundna diskussioner mellan pedagogerna. Det finns en stor frihet att forma det pedagogiska arbetet både som enskild pedagog och som arbetslag.

Kvalitetsarbetet med deltagarna följs upp genom skriftliga utvärderingar och muntliga utvärderingar genom mentorsamtal, klassråd och skolråd.

Kvalitetsutveckling baserat på utvärderingar och samtal genomförs via diskussioner i arbetslaget. Skolan deltar även i den kvalitetsredovisning som är gemensam för samtliga fritidsledarskolor.

Fritidsledarskolorna bedriver ett kontinuerligt utvecklingsarbete för att stärka utbildningens kvalitet. Det sker i huvudsak genom att;

- Skapa hållbara kontakter och samarbetsstrukturer med myndigheter, organisationer, studerande, arbetsgivare, forskare och universitet/högskolor
- Göra forskning och ny kunskap tillgänglig för utbildare, studerande och verksamma fritidsledare
- Höja lärarkompetensen genom fortbildning och forskningsanknytning
- Sträva efter att genomföra gemensamt forskningsprogram
- Vidmakthålla ett levande samtal om utbildningens folkbildningsanknytning
- Vid behov producera läromedel och informationsmaterial
- Genomföra gemensamt fastslagna kvalitetsredovisningar

Utbildningens innehåll

Utbildningen sträcker sig över 80 veckors heltidsstudier fördelade på sju utbildningsområden, vilka presenteras nedan.

1. Människans växande och livsvillkor, motsvarande 10 veckor

Utbildningsområdet behandlar beteendevetenskapliga teorier och perspektiv såsom människans utveckling, uppväxt- och livsvillkor både som individ och samhällsvarelse. Begrepp som socialisation, identitet, integration, funktionsvariation och mångfald är centrala tillsammans med fritidskulturen i dessa sammanhang.

Kunskaper

Deltagaren förklarar principerna i människors utveckling, uppväxtvillkor, socialisation och livsvillkor samt hur individen är en samhällsvarelse.

Fritid, fritidskultur och fritidssociologi är områden som deltagaren använder för att motivera verksamhet där personlig utveckling och socialisation står i centrum.

Deltagaren för utifrån ett normkritiskt och analytiskt förhållningssätt diskussioner kring händelser i samhället lokalt och globalt. Deltagaren skapar förutsättningar för människors utveckling oavsett ursprung, funktions-variation eller mångfald.

Färdigheter

Deltagaren skapar utifrån en given målgrupp, oavsett sammanhang, en fritidsverksamhet som utgår från deltagarnas behov och önskemål vilket innebär att planera, utföra och identifiera behov.

Deltagaren identifierar diskrimineringsgrunder i verksamheten och bemöter dessa.

Deltagaren kommunicerar olika gruppers behov.

Kompetens

Utifrån beteendevetenskapliga teorier och perspektiv samt kunskap om människans utveckling, uppväxt- och livsvillkor som individ och samhällsvarelse identifierar deltagaren olika målgruppers behov samt planerar och genomför fritidsverksamhet. Deltagaren utgår från en värdegrund med ett normkritiskt förhållningssätt samt allas lika värde vid val av miljö och aktivitet som främjar en god fritidsverksamhet.

Kurser

Psykologi, motsvarande 5 veckor

Under psykologikursen ges deltagarna en grundläggande kunskap och förståelse för psykologiska begrepp och vetenskapliga teorier samt människans utveckling under

hela livsloppet. Effekter av arv och miljö, kön och socialt sammanhang kopplat till människans utveckling behandlas. Kursen bidrar till att fördjupa kunskapen om grupperns utveckling och hur man observerar grupper.

Inom ramen för psykologikursen ska deltagarna få verktyg för att förstå sambandet mellan välbefinnande, motivation och kompetens för att prestera och också få en ökad förståelse för människors olikheter och beteenden.

Kursen omfattar momenten grundläggande psykologiska begrepp, utvecklingspsykologi, gruppsykologi och kommunikation.

Efter genomförd kurs kan deltagaren:

- Förklara ett antal psykologiska grundbegrepp
- Beskriva ett antal psykologiska perspektiv
- Skilja på olika centrala utvecklingspsykologiska perspektiv
- Förstå hur individens utveckling är beroende av ålder, kön, kultur och samhälle.
- Visa på förståelse kring bakomliggande teorier för sitt och andras beteende
- Beskriva gruppsykologiska perspektiv och teorier
- Analysera grupper
- Visa på förståelse över en gruppns utveckling över tid.
- Ha kännedom om olika tester och experiment
- Beskriva olika exempel på konflikter
- Visa förmåga att hantera lättare konflikter genom samtal och lågaffektivt bemötande.
- Beskriva mobbning, dess symtom och orsaker.
- Förstå och beskriva olika kommunikationsmodeller
- Förstå människors olikheter och bakgrunder och kan kommunicera på ett empatiskt och konstruktivt sätt.

Sociologi, motsvarande 5veckor

Under sociologikursen ges deltagarna grundläggande kunskap om sociala strukturer, sociala relationer och socialt samspel. Vi lär oss om social skiktning och vilken betydelse detta har för människors livssituationer och uppväxtvillkor och bearbetar detta på både individ- och strukturnivå.

Efter genomförd kurs kan deltagaren:

- Redogöra för sociala skiktningens principer som klass, kön, etnicitet, funktionsnedsättning, sexualitet och ålder.

- Förstå hur olika skiktningprinciper samverkar med varandra (intersektionalitet).
- Analysera sig själv och andra utifrån social stratifiering.
- Förstå hur social skiktning påverkar vilka verksamheter som kan och bör bedrivas i olika sociala sammanhang.
- Beskriva hur villkoren utifrån social skiktning har förändrats i ett historiskt perspektiv.
- Sätta den egna situationen i relation till andras, både här i Sverige och i andra delar av världen.

2. Samhälle, fritidskultur och fritidsarbete, motsvarande 10 veckor

Utbildningsområdet behandlar samhällsvetenskapliga teorier och perspektiv utifrån både enskilda och grupper. Fokus ligger på möjligheter till makt, delaktighet, resurser och trygghet. Demokratins idé och förverkligande i civilsamhället och politiska system är en viktig del i utbildningsområdet. Fritidsarbetets uppdrag och betydelse i ideell, offentlig såväl som privat sektor fördjupas.

Kunskaper

Deltagaren har förståelse för och insikt i enskilda och gruppers möjligheter med avseende på makt, delaktighet, resurser och trygghet. Deltagaren använder sin medvetenhet om demokratins idé för analys av dess förverkligande i folkrörelser och politiska system. Deltagaren arbetar med kunskap och fördjupad förståelse för fritidsarbetets uppdrag. Deltagaren reflekterar kritiskt över fritidsarbetets betydelse i ideell offentlig och privat sektor. Deltagaren är förtrogen med relevant lagstiftning för yrkesområdet och kan samverka med andra arbetsområden och institutioner som arbetar med ungdoms- och fritidsfrågor.

Färdigheter

Deltagaren för demokratiska processer framåt där möte mellan politiska aktörer och civilsamhället sker i syfte att stärka medborgares egenmakt. Resonemang och analys av fritidsarbetets uppdrag utifrån politiskt styrda verksamheter liksom inom civilsamhället är centrala. Deltagaren arbetar aktivt med empowerment där medborgarna själva är delaktiga i idéskapande, planering och organisering av aktiviteter. Utifrån en given ekonomisk ram göra budget och uppföljning. Deltagaren redogör för hur fritidsaktiviteter inom några olika verksamhetsformer/områden planerats och genomförts (exempelvis öppen verksamhet, skola, omsorg, HVB-hem, föreningsliv - såväl på landsbygd som i storstad, samt i olika socioekonomiska miljöer) och vilken lagstiftning som styr de olika verksamheterna.

Kompetens

Deltagaren reflekterar kritiskt över fritidsarbetets betydelse i ideell, offentlig och privat sektor utifrån samhällsvetenskapliga teorier och perspektiv med insikt enskildas och grupperns möjlighet till makt och inflytande. Deltagaren fördjupar demokratins idé och förverkligande i såväl civilsamhället som inom politiskt styrda system samt beskriver fritidsarbetets uppdrag. Deltagaren överblickar andra institutioner och arbetsområden som arbetar med ungdoms- och fritidsfrågor samt känner till den lagstiftning som styr dessa.

Kurser

Samhällskunskap, motsvarande 8 veckor

Kursen behandlar samhällsvetenskapliga teorier och perspektiv utifrån både enskilda och grupper. Mänskliga rättigheter i allmänhet och barnkonventionen i synnerhet utgör bas. Fokus ligger på möjligheter till makt, delaktighet, resurser och trygghet. Demokratins idé och förverkligande i civilsamhället och politiska system är en viktig del i utbildningsområdet.

Efter genomförd kurs kan deltagaren:

- Redogöra för politiska system, statskick, styresformer, politiska partier, ideologier, demokrati som värderingssystem och process för beslutsfattande samt mänskliga rättigheter med fokus på barnkonventionen och dess tillämpning.
- Förstå föreningslivets och människors organiserings betydelse för förändring och demokratiutveckling.
- Redogöra för olika livsåskådningar och hur dessa påverkar människors agerande som sociala, religiösa och politiska varelser.
- Se sambandet mellan sin yrkesroll och mänskliga rättigheter med särskilt fokus på barnkonventionens tillämpning.
- Förklara hur man som samhällsmedlem kan påverka beslutsfattare och samhällsutvecklingen.
- Kan diskutera hur olika ideologier och livsåskådningar påverkar människors agerande.

Fritidskultur och fritidsarbete, motsvarande 2 veckor

Kursen behandlar fritidskultur och fritidsarbete i både historiskt och dagsaktuellt perspektiv. Vi går igenom vad öppen fritidsverksamhet är och hur den kan styras och organiseras samt yrkeskategorier som fritidsledare i öppen verksamhet ofta samverkar med. I detta ingår även att veta var den egna yrkesrollen börjar och slutar. Inom vilka yrkesområden fritidsledare återfinns behandlas också.

Efter genomförd kurs kan deltagaren:

- Redogöra för fritidens historiska utveckling.
- Redogöra för hur fritiden kan vara organiserad.
- Diskutera gränser för yrkesrollen i relation till andra yrkesroller.

3. Pedagogik och ledarskapsutveckling, motsvarande 10 veckor

En humanistisk människosyn som grund för ett salutogent och demokratiskt ledarskap är utgångspunkten i fritidsledarens arbete. Pedagogiska teorier och modeller samt kunskaper om grupprocesser och grupputveckling är grundläggande för att kunna arbeta med förändringsarbete och projektmetodik. Det situationsanpassade ledarskapet innebär att fritidsledaren har möjlighet att styra sin verksamhet utifrån de förutsättningar som är för handen.

Kunskaper

Teorier kring KASAM (Känsla av sammanhang, Antonovsky) och mänskliga rättigheter är en utgångspunkt för att skapa engagemang och förståelse för andra. Deltagaren analyserar situationer för att därefter anpassa ledarskapet och bygger och upprätthåller relationer. Dessutom känner deltagaren till gränserna för den egna professionen och vet när andra bör ta över. Deltagaren kommer fram till sin egen pedagogiska grundsyn genom teori kring olika pedagogiska perspektiv och dess förankring i historien. Deltagaren beskriver och kommunicerar och lyssnar aktivt vilket skapar förståelse för andra samt ger möjlighet att bygga och upprätthålla relationer. Genom att analysera situationer anpassas ledarskapet och verksamheten.

Färdigheter

Deltagaren redogör för några exempel på pedagogiska metoder och teorier och hur man kan omsätta dessa i praktiskt ledarskap. Deltagaren visar hur man arbetar utifrån ett främjande perspektiv med gruppens välbefinnande i fokus och i faktiska situationer där ledaren är en demokratiförespråkare och försvarar och förklarar demokratins idé i relation till andra politiska system. Deltagaren reflekterar, analyserar och utvärderar sitt främjande ledarskap. Deltagaren arbetar i och leder grupper där grupprocesser och kommunikationsfärdigheter är centrala samt uppvisande av empatisk förmåga. Färdigheter i projektmetodik och utveckling av ett entreprenöriellt tankesätt är genomgående i arbetet.

Kompetens

Deltagaren arbetar utifrån en humanistisk människosyn med ett salutogent och demokratiskt ledarskap. Pedagogiska teorier och modeller samt fördjupad kunskap om grupper och grupprocesser är grunden för förändringsarbete. Deltagaren ser sitt eget och andras agerande utifrån socialpsykologiska teorier och etiska perspektiv och reflekterar över hur det vi gör och tänker påverkar hur resultatet blir.

Kurser

Ledarskap, motsvarande 7,5 veckor

Den studerande skall i ämnet utveckla sitt ledarskap genom att förstå olika ledarskapsmodeller och utveckla en egen ledarskapsfilosofi.

Kursdeltagaren ska ha utvecklat sin medvetenhet om hur det egna förhållningssättet påverkar ledarskapet.

Att kunna vad samarbetsövningar är för något, hur det kan gå till och vad de är bra för, hur man leder övningar samt att arbeta med aktiva, strukturerade processutvärderingar.

Kursdeltagare ska utveckla färdigheter i projektarbete och hur man planerar och genomför aktiviteter.

Kursdeltagaren skall ha förståelse för, hur man kan jobba med personlig utveckling.

Ämnet innehåller momenten ledarskapsteori, praktiskt ledarskap, och samarbetsövningar.

Efter genomfört ämne kan deltagaren:

- Förstå och arbeta med ett salutogent och demokratiskt ledarskap
- Förstå och beskriva olika ledarskapsmodeller
- Tillämpa arbetet med samarbetsövningar och visa hur dessa kan användas i syfte att stärka olika grupper
- Genomföra en processutvärdering
- Ha kunskaper om olika teamroller
- Ge och ta emot konstruktiv feedback
- Visa på en utveckling av sig själv och sin egen pedagogik och ledarstil
- Visa på en fördjupad förståelse om ledarens roll när det kommer till grupprocesser och grupputveckling.
- Planera och genomföra aktiviteter i olika miljöer, situationer för både små och stora grupper.

Pedagogik, motsvarande 2,5 veckor

Ämnet syftar till att deltagaren skall tillgodogöra sig grundläggande kunskaper, centrala begrepp och insikter om villkor för lärande.

Deltagaren skall också ha kännedom om pedagogik i ett historiskt perspektiv.

Deltagaren ska ha kännedom om olika pedagogiker och pedagoger

Efter genomfört ämne kan deltagaren:

- Identifiera och skilja på olika pedagogiska riktningar
- Beskriva olika villkor för lärande
- Ge exempel på olika begrepp inom ämnet
- I ett praktiskt fördjupningsarbete tillämpa en pedagogisk riktning

4. Fritidsarbetets metodik, motsvarande 16 veckor

Inom utbildningsområdet Fritidsarbetets metodik är utgångspunkten att arbeta med hur fritidsverksamhet skapas utifrån en given målgrupp, oavsett sammanhang, som utgår från deltagarna i verksamhetens behov och önskemål. Här bearbetas hur givna uppdrag kan omsättas i konkret verksamhet. Att analysera, utvärdera och vidareutveckla metoder är centrala delar i utbildningsområdet.

Kunskaper

Deltagaren beskriver olika nätverk och kontaktvägar inom fritids- och ungdomssektorn och kan ge exempel på hur en ideal samverkan kan fungera inom området samt förklarar den öppna fritidsverksamhetens specifika villkor. Deltagaren visar specialiserade kunskaper om olika metoder och verktyg som är användbara i olika fritidsverksamheter, exempelvis lekar, samarbetsövningar, spel, fritidsaktiviteter samt andra gemensamma övningar men har också kunskap om material och verktyg för att genomföra ovanstående. Genom olika verktyg för att söka kunskap om målgrupper och deras fritidsstilar samt kunskaper om informellt och icke-formellt lärande anpassar deltagaren olika aktiviteter. Deltagaren formulerar projekt och projektansökningar.

Färdigheter

Deltagaren arbetar med den öppna verksamhetens specifika metoder samt med att inspirera till olika typer av fritidsverksamhet. Deltagaren omsätter givna uppdrag i konkret verksamhet genom att analysera, utvärdera och vidareutveckla metoder. Exempel på detta kan vara förutsättningar för jämställda verksamheter, demokratiska och normkritiska arbetsmetoder och förhållningssätt Deltagaren driver projekt samt reflekterar, analyserar och utvärderar projekt driven fritidsverksamhet

och med hjälp av kvalitativa och kvantitativa uppföljningsmetoder och utifrån resultatet gör eventuella nödvändiga förändringar.

Kompetens

Deltagaren visar kompetens att i såväl generella som i specifika arbetsmetoder, utifrån en given målgrupp, oavsett sammanhang, skapa en fritidsverksamhet som utgår ifrån målgruppens behov och önskemål. Deltagaren kan tolka givna uppdrag och omsätta dessa till konkret praktisk verksamhet. Deltagaren samverkar med institutioner som har givna uppdrag inom fritids- och ungdomssektorn liksom civilsamhällets aktörer.

Kurser

I fritidsarbetets metodik jobbar vi med följande områden:

- Arrangera och planera
- Läsförmedling
- Kultur
- Idrott och lek
- Friluftsliv, sommar och vinter
- Estetisk verksamhet
- Samverkan

Deltagaren planerar verksamhet, projekt och aktiviteter utifrån en modell med arbetshjulet Planera-Genomföra-Utvärdera-Förbättra. Både projekt och aktiviteter utförs i övningsläge i den egna klassen och skolan, men även i skarpt läge med barn och ungdomar samt i olika samverkansprojekt i staden.

För att medvetet kunna arbeta för en jämlik och jämställd verksamhet kopplas utbildningsområdet ihop med övriga utbildningsområden där stort fokus läggs på deltagarens förståelse för hur olika samhällsstrukturer påverkar individ och grupp. Kunskap om hur stereotypa könsnormer påverkar barns och ungas beteende och agerande krävs i planeringen av jämställd verksamhet.

Deltagaren ska ha god kännedom om det lokala utbudet av aktiviteter anpassade för fritidsverksamhetens olika målgrupper samt själv ha utfört aktiviteterna och reflekterat över ledarskapet i genomförandet av dessa. Deltagaren bör ha ett nyfiken

och positivt förhållningssätt till en stor bredd av aktiviteter som genomförs under årets alla årstider samt våga utmana sig själv.

5. Fritiden som forskningsfält, motsvarande 10 veckor

Utbildningsområdet innehåller grunderna i såväl kvalitativa som kvantitativa forskningsmetoder inom fritidsområdet vilka ska tillämpas i ett uppsatsarbete eller motsvarande. Genom introduktion till forskning inom fritids-, samhälls- och beteendevetenskapliga ämnesområdena skapa förståelse för forskning inom yrkesområdet.

Kunskaper

Deltagaren känner till och tar del av andras forskning och aktuella forskningsresultat samt överblickar vetenskapliga artiklar och olika forskningsmetoder. Deltagaren tillämpar källkritik och textanalys samt värderar olika typer av forskning inom fritidssektorn. Deltagaren visar kunskaper i forskningsprocessen olika steg inom kvalitativ och kvantitativ forskning.

Färdigheter

Deltagaren planerar, utför och redovisar ett eget forskningsarbete under handledning. Deltagaren tolkar och förstår andras forskningsresultat och statistik samt värderar hur de har tagits fram. Deltagaren presenterar relevanta forskningsresultat.

Kompetens

Deltagaren innehar ett självständigt, forskande och källkritiskt förhållningssätt, samt en analytisk förmåga. Under utbildningsområdet genomförs och skriftligt rapporteras ett forskningsrelaterat arbete som leder till vidare lärande och professionell utveckling. Deltagaren tolkar kvalitativ såväl som kvantitativ aktuell forskning inom de fritids-, samhälls- eller beteendevetenskapliga ämnesområdena.

Kurser

Vetenskapsteori och metod, motsvarande 5 veckor

Deltagarna introduceras för vetenskaplig teori och metod och ges en grund för att förstå forskning i allmänhet och forskning inom yrkesområdet i synnerhet. Kursen syftar också till att ge en förståelse för hur kvalitet i arbetet som fritidsledare kan säkerställas.

Efter genomgången kurs kan deltagaren:

- Förhålla sig källkritisk till information och fakta.
- Skilja mellan kvalitativ och kvantitativ forskningsansats.

- Enklare tillämpning av kvalitativ och kvantitativ metod för datainsamling.

Uppsatsarbete, motsvarande 5 veckor

Syftet med kursen är att deltagarna på ett vetenskapligt sätt, under handledning, enskilt eller i par ska genomföra en empirisk undersökning och skriva ett självständigt arbete inom yrkesrelevant ämnesområde. Deltagarna ska använda sig av och kritiskt granska vetenskapliga texter samt opponera på en kurskamrats arbete.

Efter genomgången kurs kan deltagaren:

- Självständigt genomföra en studie med vetenskapliga metoder.
- Granska en studie genomförd med vetenskapliga metoder.

6. Pedagogisk professionell utveckling, motsvarande 14 veckor

Utbildningsområdet Pedagogisk professionell utveckling innebär arbetsplatsförlagt lärande (APL). I utbildningen ingår minst 12 veckor handlett arbetsplatsförlagt lärande inom yrkesområdet. För att få en bra pedagogisk professionell utveckling är den lokala handledarens roll betydelsefull. Handledaren måste kunna visa på ett professionellt agerande och vara väl förankrad på sin arbetsplats. Därför ska handledaren helst inneha en utbildningsnivå minst motsvarande fritidsledarutbildning. Det arbetsplatsförlagda lärandet har lärare på den egna skolan knutet till sig och förbereds och bearbetas teoretiskt. Området innebär en praktisk tillämpning av övriga utbildningsområden samtidigt som det fördjupar de teoretiska kunskaperna genom empiri.

Kunskaper

Under det arbetsplatsförlagda lärandet omsätts kunskaper från övriga utbildningsområden till praktisk verksamhet. Några områden som betonas extra är förmågan till områdesanalys, förtrogenhet med fritidens betydelse för människors livskvalitet samt KASAM och ett salutogent förhållningssätt. Deltagaren har kännedom om olika organisationsformer, fackligt arbete samt ekonomiska förutsättningar för olika typer av verksamheter.

Färdigheter

Deltagaren planerar, genomför, analyserar, utvärderar och vidareutvecklar fritidsverksamhet med praktisk erfarenhet och olika teorier som grund. Deltagaren ger och tar emot relevant återkoppling på genomförda aktiviteter samt visar ansvarstagande gentemot arbetsplatsen och dess arbetsuppgifter. Tillsammans med handledaren värderas olika didaktiska frågeställningar och deltagaren motiverar olika val kring metod och innehåll. Deltagaren genomför aktiviteter på ett säkert och professionellt sätt, utifrån målgruppens behov i syfte att skapa en meningsfull fritid. De genomförda aktiviteterna dokumenteras skriftligt, från planering till genomförande och utvärdering.

Kompetens

Deltagaren visar kompetens att agera professionellt, under handledning, i befintlig verksamhet. Deltagaren bemöter människor i olika situationer på ett empatiskt och relevant sätt med ett inkluderande förhållningssätt utifrån deras olikheter och livsvillkor. Deltagaren arbetar med ett främjande förhållningssätt till sina deltagare samt visar god medvetenhet om hur det egna förhållningssättet påverkar ledarskapet. Deltagaren tolkar uppdrag och omsätter dessa till praktiska verksamheter.

APL-perioder

Den första APL-perioden (tre veckor) genomförs i öppen fritidsverksamhet på fritidsklubb och fritidsgård. Syftet med denna APL-period är att tidigt i utbildningen, genom att observera verksamheten, skapa sig en förståelse för hur den öppna fritidsverksamheten ser ut och bedrivs. Deltagarna får också en gemensam referensbas att reflektera tillbaka på under resterande del av utbildningen. Här ges deltagaren även möjlighet att tidigt i utbildningen reflektera över fritidsledaryrket samt prova sin relationsskapande förmåga.

Den andra APL-perioden (tre veckor) är kopplad till vår lokala profil *Stadsdelsarbete, delaktighet och lokal organisering*. Under den här perioden fördelar sig praktikplatserna inom följande områden:

1. Kommunal verksamhet som bedriver samverkande samhällsarbete, till exempel att praktisera hos stadsdelssamordnare, hos planerare som arbetar med invånardialog eller något stadsdelsprojekt som Västerås stad eller annan kommun driver.
2. I någon civilsamhällesorganisation som arbetar med samhällsarbete, till exempel kvinnohuset/tjejjouren, Stadsmissionen som har både dagverksamhet och olika former av jourverksamhet, Röda Korset som jobbar med språkcaféer, läxhjälp, individuell hjälp med t.ex. migrationsärenden o.s.v., RF-SISU Västmanland (idrotten) som också har särskilda satsningar för social hållbarhet och stadsdelsarbete. Här kan även kyrkliga samfund räknas in.
3. Hos någon förening utifrån ett eget intresse och som vi ser kan passa utifrån vår lokala profil.

Syftet med denna APL-period är att se hur man som samhällsarbetare kan arbeta med att planera, kartlägga, genomföra, utvärdera, dokumentera och vidareutveckla ett arbete i stadsdelen tillsammans med invånare och andra aktörer.

Den tredje, och längsta, APL-perioden (sju veckor) utformas utifrån deltagarens egna intressen och inriktning. Praktiken ska vara förlagd inom en verksamhet som deltagaren ser som sin framtida arbetsplats eller inom en verksamhet som ger särskilda kunskaper som deltagare vill ha med sig.

Bedömning

Under praktikperioden gör pedagogerna praktikplatsbesök för avstämning med både praktikhandledare och deltagare. Praktikhandledaren lämnar in en skriftlig bedömning av deltagaren efter praktikperiodens slut. Sammantaget av detta bedöms deltagarens prestation utifrån följande:

- Deltagarens relationsskapande förmåga.
- Deltagarens förmåga att planera, genomföra och utvärdera aktiviteter.
- Deltagarens förmåga att genomföra aktiviteter på ett professionellt och säkert sätt anpassat till målgruppen.
- Deltagarens förmåga att bemöta verksamhetens besökare på ett empatiskt och relevant sätt med ett inkluderande förhållningssätt utifrån deras olikheter och livsvillkor.
- Deltagarens förmåga att fungera väl tillsammans med kollegorna på APL-platsen.
- Deltagarens ansvarstagande gentemot arbetsplatsen och dess arbetsuppgifter.
- Huruvida deltagaren är mottaglig för handledarens feedback samt förmåga att anpassa sitt ledarskap utifrån given feedback.
- Deltagarens förmåga att agera professionellt, under handledning, i befintlig verksamhet.
- Deltagarens förståelse för arbetsplatsens uppdrag och funktion.
- Deltagarens förmåga att reflektera kring och redovisa ny kunskap från respektive APL-period.

7. Stadsdelsarbete, delaktighet och lokal organisering, motsvarande 10 veckor

Vi står idag inför stora sociala utmaningar som påverkar hela samhället. Det gäller främst i utsatta lokalsamhällen, från glesbygder till marginaliserade förorter. Utgångspunkten i denna kurs är att fritidsledaren behöver kunskap om samhällsarbete som teori och metod för att kunna arbeta aktivt med stadsdelsarbete, delaktighet och lokal organisering. Inom ramen för samhällsarbete analyseras och hanteras sociala behov och problem som är svåra att åtgärda genom individfokuserade utrednings- och behandlingsmetoder. Samhällsarbete kan vara både förebyggande och främjande arbete som till exempel att öka möjligheter till gemenskap, integration, socialt inriktad samhällsplanering eller kollektiv empowerment. Ett viktigt mål är att förhindra processer som bidrar till social exkludering, ojämlikhet och ohållbar utveckling.

Fritidsledaren ska ha förståelse för att ingen enskild verksamhet eller organisation ensam kan lösa samhällets eller en stadsdels utmaningar. Eftersom stadsdelsarbetet är kontinuerligt finns ett ömsesidigt beroende där alla måste hjälpas åt för positiv förändring. Samverkan är ett sätt att tillsammans nå gemensamma mål men också att skapa synergieffekter. Viktiga utgångspunkter är:

- människors egna resurser och engagemang.
- deltagande demokrati i teori och praktik.
- stadsdelens och dess invånares intresse.
- samverkan, samarbete, nätverkande mellan civilsamhälle, offentlig sektor och näringsliv.

Kunskaper

Efter avslutad utbildning har fritidsledaren kännedom om stadsdelsarbete och lokal organisering som arbets- och forskningsfält. Deltagaren har förståelse för att samhällsarbete kan utföras av olika aktörer på olika samhällsnivåer så som lokal utveckling, social planering och social mobilisering samt hur detta har förändrats över tid. Fritidsledaren är förtrogen med de processer som ingår i arbetet med människors delaktighet och lokala organisering i stadsdelen och lokalsamhället. Deltagaren ska utifrån fritidsfältet kunna bedöma vilka resurser och möjligheter som finns i form av människor, tid och ekonomi för ett lokalt förändringsarbete där empowerment och delaktighet är viktiga utgångspunkter. Fritidsledaren har kännedom om andra professioner och deras arbetsfält samt andra aktörer och deras engagemang och verksamhet. Fritidsledaren kan avgöra vad som ligger inom det egna arbetsområdet, och vad som tillhör andra yrkesroller. Fritidsledaren har god kännedom om det egna uppdragets förutsättningar och fritidsfältets särart i stadsdelsarbetet. Deltagaren ska kunna bedöma när samverkan, samarbete och nätverkande är effektivast, formerna för detta och hur gemensamma mål och utmaningar skapas.

Färdigheter

De färdigheter som ska utvecklas under momentet är att utifrån yrkeskompetensen kunna kartlägga, planera, utföra, utvärdera, dokumentera och vidareutveckla ett arbete i stadsdelen tillsammans med invånarna och andra aktörer. Fritidsledaren identifierar behov tillsammans med målgrupper. Det kan handla om att utveckla forum och mötesplatser för att skapa delaktighet och möjligheter för handling, ett arbetssätt som främjar dialog och utvecklar egenorganisering. Fritidsledaren är väl förtrogen med hur man arbetar främjande och vilka risk- och skyddsfaktorer som finns. Det finns en medvetenhet om hur fritidsledaren arbetar med både primära och sekundära målgrupper samt samarbetspartners.

Kompetens

Examinerade fritidsledare kan självständigt utföra arbetsuppgifter i det praktiska stadsdelsarbetet. Fritidsledaren är förtrogen med metoder i arbetet med lokal organisering, delaktighet och egenorganisering, samt har provat och känner till metoder att kartlägga och dokumentera sitt arbete. Fritidsledaren vet att fortbildning

är viktig för att utvecklas utifrån att arbetet genomförs i ett föränderligt samhälle och inhämtar därmed kontinuerligt de kunskaper som behövs. I arbetet är fritidsledaren väl förtrogen med närliggande yrkesområden och andra aktörers möjligheter och känner till när och på vilka sätt de olika kompetenserna kommer till sin rätt. En examinerad fritidsledare samverkar med andra professioner på ett långsiktigt, effektivt och ändamålsenligt sätt för att stärka de boende och stadsdelen.

Litteratur

Nedanstående litteratur används i olika omfattning under utbildningen och ytterligare texter tillkommer. En del av böckerna går att låna från skolan och andra böcker införskaffas på egen hand. Det är inte nödvändigt att ha all litteratur från början. Vid terminsstart görs en genomgång av i vilken ordning litteraturen används och vad som är möjligt att låna.

Axelsson, Anna-Karin och Blomh, Agneta (2014) *Pedagogiskt ledarskap*. Stockholm: Sanoma utbildning

Behtoji, Hertzberg, Neergaard (red.). (2020) *Ungdomars fritidsaktiviteter – deltagande, möjligheter och konsekvenser*. Lund: Studentlitteratur

Edling, Christofer och Liljeros, Fredrik (red.) (2016) *Ett delat samhälle – makt, intersektionalitet och social skiktning*. 2a upplagan. Stockholm: Liber

Larsson, Reidar (2015) *Politiska ideologier i vår tid*, uppl. 8, Lund: Studentlitteratur

Lindholm, Teresa (2011) *Stadsdelsutveckling -Vad är det?* Tumba: Mångkulturellt centrum

Patel, Runa och Davidsson, Bo (2019) *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 5e upplagan. Lund: Studentlitteratur

Sernhede, Rosales, Söderman (2019) *När betongen rätar sin rygg. Ortenrörelsen och folkbildningens renässans*. Göteborg: Daidalos

Sjöberg, Stefan och Turunen, Päivi (red.) (2018) *Samhällsarbete. Aktörer, arenor och perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Sörlin, Åsbrink, Larsmo red. (2018) *Handbok för demokrater, Natur & Kultur*

Tasin, Lewend och Landehag, Anton (2015) *Kreol. Ett spöke går runt i orten*. Stockholm: Arena idé

Önnerfält, Klara (2020) *Klaras läsprepp! Att främja läsning bland barn och unga*. Lund: BTJ Förlag

Ytterligare texter tillkommer.